UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Trigesimaquarta ponit q[uod] oportet ep[iscopu]m vitare nimia[m] familiaritatem domestica[rum] p[er]sona[rum] [et] etia[m][con]sanguinearu[m], [et] q[uod] venari no[n] l[icet].

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

dubium: hic certum.
a Clerici. Sacri regiminis. Ex hoc ꝙ dicit ſacri regiminis, videtur ꝙ ad minores ordines bene (poſſunt promoueri. Lau.
Uſqꝫadeo. Caſus. Quidā epi permittebāt demoniacos presbyteros caducos et furioſos miniſtrare diuia: quos Gelaſius reprehēdit: ⁊ ꝓbat ꝙ hoc fieri non debet, ne per hoc generet̃ ſcandalum chriſtianis quia lex moſaica nō permittebat egros corpore tāgere ſacra: multo ergo minus in nouo teſtamento demoniacis, caducis, et furioſis debet hoc permitti.

accessum ad eam. Grego. autem hoc audiens, cum dubium eſſet, certam noluit ferre ſententiam, ſed eum ſue conſcientie committens precepit ei vt nullo modo accederet ad miniſtrandum ſi commixtione illius concubine ſe poſt epiſcopatum ſciret eſſe maculatum.

Clerici qui in adoleſcētia a demonib⁹ cognoſcuntur obſeſſi, ad ſuperiorem ſacri regiminis[a] gradū aſcendere non poſſunt.

Itē Gelaſi⁹ pa. De eodē.

Uſqꝫadeo ſane comperimus illicita queqꝫ ꝑrumpere, vt a demonibus ſimilibuſqꝫ paſſionib⁹ irretitis miniſteria ſacroſancta tractare tribuatur: quibus ſi in hoc opere[b] poſitis aliquid proprie neceſſitatis[c] occurrat: q̇s de ſua fideliumqꝫ ſalute confidit vbi miniſtros ipſos curatiōis humane tanta perſpexerit calamitate vexari:[d] atqꝫ ideo neceſſario remouēdi ſunt, ne quibuſlibet[d] ꝓ quib⁹ xp̄s mortu⁹ eſt, ſcādalū generet̃ infirmis. Poſtremo ſi corpe ſauciatuꝫ[e] fortaſſis aut debilez nequaqꝫ ſancta contingere lex diuina[f] permiſit: quāto[g] magis doni celeſtis diſpēſatores eſſe non conuenit (quod eſt deterius) mēte ꝑcuſſos. Item Innoc. pa. Felici epō Capua.

Qui tēpore baptiſmi vxores habent: ſi poſtea religioſe vixerint, clerici fieri non prohibentur.

Laici qui habētes vxores baptizati ſūt, ac ſic ſe inſtituerūt[h], vt in nullo eorum opinio vacillet: aut clericis iuncti ſunt, aut monaſterijs ex quo baptizati ſūt adheſerunt: ſi non concubinam, ſi non pellicem[i] nouerint, ſi in bonis operibus vigilauerint: non prohibentur huiuſmodi ad clericatus ſortem aſſumi.

Ceterū ante ſuſceptū ſacruꝫ ordinē quoſdam legimus concubinam habuiſſe, quos tamē ſacri canones non reijciunt ſi poſt ſacrū ordinē ab eius commixtiōe ſeſe immaculatos cuſtodiunt. Unde Grego. andree tar. epiſcopo.

De quodam epiſcopo qui ante ſui epiſcopatus apicē cōcubinam habuit.

Habuiſſe te cōcubinam manifeſta veritate cōperim⁹: ⁊ te illi⁹ criminis participationem habere: de qua etiā cōtraria eſt quibuſdā innata ſuſpicio. Sed quia in ambiguis[k] rebus abſolutū nō debet eſſe iudiciū: hoc tue cōſciētie cōmittendū[l] eligimus. quadere ſi in ſacro ordine cōſtitutus eius te recolis ꝑmixtione maculatuꝫ, ſacerdotij honore depoſito[m] ad miniſtrādū nullo modo preſumas[n] accedere: ſciturus in aīe tue periculo te miniſtrare: et deo noſtro te ſine dubio reddere rationē ſi huius ſceleris cōſcius in eo quo es ordine celans veritatē permanere volueris.

Diſtinctio.xxxiiij.

Domeſticarū[o] q̄qꝫ ꝑſonarū īmoderatā familiaritatē epꝫ vitare oportet Unde Nicolaus pa. ad aluinū archiepm.

b Opere. i. diuino obſequio.
c Neceſſitatis. id eſt infirmitatis.
d Ne quibuſlibet. p̄ima ratio.
e Sauciatum. id eſt debilitatum: vt. xlix. diſt. ca. j.
f Diuina. id ē moſaica.
g Quanto magis. q. d. ex quo viciati corpore remouentur, multo magis vitiati mente: argu. xxxviij. diſt. ſedulo.
Laici. Caſus. Felix epiſcop⁹ q̄ſiuit ab īno. an laici q̇ tēpore maxime baptiſmi vxores habuerunt, poſſint ꝓmoueri. Et rñ. ꝙ ſic, niſi preter vxorem concubinā vel meretricē vxoris affectu cognouerint.
h Inſtituerūt. i. informauerunt.
i Si non pellicem. pellicē vocat quā quis ad tempus habꝫ cauſa ſaturāde libidinis.

Ceter. Caſ⁹. Supra dictū eſt ꝙ ille q̇ preter vxorē habuit ꝯcubinā, ꝓmoueri nō pōt. Nūc vero dicit̃ ꝙ multi inueniunt̃ ꝯcubinas habuiſſe quos canones non reijciūt ſi poſt ſacrū ordinē ſe immaculatos cuſtodiunt.
Habuiſſe. Caſus. Andreas tarentanus epſ habuit cōcubinā anteqꝫ eſſet epſ. ⁊ hoc Greg. bñ nouerat. Sed quidam dicebāt poſt ep̄atum eum habuiſſe

k In ābiguis. s. xiiij. diſ. ſicut. ꝫ. Sꝫ dic ꝙ triplex ē ābiguitas. ābiguitas iuris: ambiguitas facti: ambiguitas pſone. vbi ābiguitas iurꝫ eſt, ibi de ſi\[l\]ib⁹ ad ſimilia ꝓceditur: vt. xx. diſtinc. de libellis. et de tali ambiguitate loquit̃ illud ca. xiiij. diſt. ſicut. ſed vbi factū ambiguum eſt, tūc nūqꝫ ferēda eſt ſnīa in alicui⁹ preiudiciū: vt xj. q. iij. graue. hoc ideo dico q: ſi nulli fit preiudiciū, vt in baptiſmo, conſecratione, vel ordinatione: bene fertur in dubio certa ſentētia: ſcꝫ vt baptizet̃: vel eccleſia ꝯſecret̃: vel denuo ordinet̃: vt de ꝯſe. di. iiij. paruulos. ⁊ di. j. ſolēnitates. et lxviij. diſt. pbr̃i. tñ q̄nqꝫ dubitat̃ de facto, et fert̃ ſnīa in preiudiciū alteri⁹: vt ex̃ de ſpō. iuuenis. ſed illud eſt ꝓpter periculū aīe. Ubi aūt eſt ābiguitas pſone, ſꝫ factū eſt certū: bene fertur certa ſentētia: vt. v. q. j. quidam.
Ambiguitas eſt triplex. iij. ps.
l Cōmittēdū. ſꝫ quare nō īdicit̃ ei hec purgatio? q: exilis fuit infamia: ⁊ ſic q̄nqꝫ aliq̇s ꝓprie cōſcientie ꝯmittit̃: vt. s. diſtin. iiij. ca. denique. et. xv. q. viij. ca. j. et. xxxiij. q̄ōe. iiij. vir cum propria.
Sed tunc hꝫ locum hoc qđ legit̃ et no. ij. q. v. quanto. Ar.
m Depoſito. i. ſuſpēſo ad tempus quouſqꝫ ſatiſfaciat. ſic ponitur. xxj. q. ij. quoniam.
Ad idē. xxxv. q. vj. ſi duo. ex̃ đ voto. poſtulaſtꝫ
n Preſumas. Arg. ꝙ occultum delictum reddit hominē irregularē. Arg. cōtra diſt. ꝑxi. erubeſcāt. Dic vt ibi, hoc forte in eo caſu q̄n non penituit ſup crimine.
Domeſticar. hec di. diuidit̃ in. ix. ꝑtes. In quarū p̄ima rephēdit Grannus quēdā epm q̇ erat venavbi de hoc.

tor: ⁊ cū filia nimiā familiaritatē habebat. Scḋa ibi: Cō-cubina. Tertia ibi: Ceterꝝ. Quarta ibi: Qḋ ergo. Quinta ibi: Sil'r. Sexta ibi: Que aūt. Septia ibi: Sꝫ poſtea. Octaua ibi: Quib⁹ aūt. Nona ibi: Uidua. Jo. de fan.

¶ Caſus. Jn hac. xxxiiij. diſt. oſtendit Gratianus abſtinendum eſſe a nimia familiaritate domeſticarūꝫ mulierꝝ. Addit etiam qualiter in ſuperioribus cap. accipiatur cōcubina.

¶ Domeſticarūꝫ. Jn hac. xxxiiij. diſtin. oſtēdit ꝙ clerici etiam domeſticis pſonis nō exhibebūt nimiā familiaritatē: ⁊ ꝙ clerici nō intererūt venationib⁹ aut aucupationibus. Secundo oſtēdit qualiter accipiatur cōcubina in ſuperioribus capi. ſi quis poſt. ca. maritūꝫ. c. habuiſſe. que cap. ſunt. ſ. diſtin. pxi. Tertio adiūgit de multis non promouendis, et ꝙ bigami quādoqꝫ pmouentur ad ſubdiaconatū: vt. j. eo. lector. Quarto oſtendit ꝙ clerici nō debent intereſſe conuiuijs nuptiarūꝫ. Jn fine oſtēdit propter cui⁹ vidue copulam ḋs impedit a promotione.

Q Uorūdam. ¶ Caſ⁹. Lāfredus ep̄s in duobus peccabat: ſcilꝫ in venatione more germanorum ⁊ gallorꝝ: ⁊ in immoderata filie ſue familiaritate: ppter q̄ mala fama erat orta de ipſo: ⁊ ideo ſepe correptus ab aluino ⁊ ei⁹ ſuffraganeis fuit: nullatenus tñ emēdat⁹ fuit. quare Nicol. precepit vt cōcilio epōꝝ ꝯuocato moneant illū vt a ſupradictis ſe abſtineat: quod ſi non fecerit, excōmunicetur: tandem ſi contumax fuerit, deponatur.

¶ Etiam conſanguinearum immoderatā familiaritatem epiſcopum vitare oportet.

Q Uorūdā relatione fideliū nr̄is aurib⁹ intimatum eſt ꝙ Lāfredus ep̄s, q̇ et iuuenis ḋr, venationi ſit deditus: quod vitiū plurimos etiā de clericali catalogo gn̄e dūtaxat germanos[a] ⁊ gallos irreuerentes implicat. verū iſte (ſi ita eſt vt audiuim⁹) merito iuuenis dicitur: quia iuuenilibus deſiderijs occupat⁹, nulla grauitate conſtringit̄. nam (vt beatus dicit Hiero.) Uenatorem[b] nūq̄ꝫ legimus ſanctū. Nihilominus aūt de hoc ep̄o relatūꝫ eſt apoſtolatui noſtro ꝙ cum quadā filia ſua immoderatā teneat familiaritatē: ⁊ ob id mala fama[c] ei orta ſit. p qua re a ſctitate tua ceteriſqꝫ coepiſcopis ſuis admonitus atqꝫ correptus eſt, ſed nullatenus emēdatus: que res in hoc maxime diſplicet, et magis ac magis deteriorē de ſe reddit opinionē, in quo btitudini tue et ceterorꝫ coep̄orꝫ ſuorꝫ rōnibus nō obedit: et p inobedientiam in culpā protoplaſti relabitur. Opꝫ ergo fraternitatē tuā ſynodale cum ep̄is[d] ⁊ ſuffraganeis tuis cōuocare conciliū: ⁊ hūc ſalutarib⁹ eloquijs ep̄m conuenire: atqꝫ illi paſtorali authoritate precipere q̄tenus ab oīm beſtiarū[e] vel volucrū venatione penit⁹ alienus exiſtat: atqꝫ ab immoderata filie ſue familiaritate ſemet oīno coerceat. Qꝫ ſi parere ꝯtēpſerit: ⁊ tā p venationis delectatione q̄ꝫ p imoderata filie ſue ꝯuerſatione vitāda vobis admonētibus obedire diſtulerit: a vr̄o collegio excōicatus[f] abſcedat. Qꝫ ſi in hoc contumax adhuc apparuerit: a miniſterio ceſſare debebit.

Ex cōci. Aurel. iiij. Palea.

E Piſcopum, pbr̄m, aut diaconum canes ad venandum, aut accipitres, aut hmōi res hr̄e non licet. Qꝫ ſi q̇s taliū pſonarū in hac voluptate ſepius detētus fuerit: ſi ep̄s eſt, tribus mēſibus a cōione ſuſpendat̄: diacon⁹ vero ab omni officio et cōione ſuſpendatur. Item. Palea.

O Mnib⁹ ſeruis dn̄i venatiōes ⁊ ſyluaticas vagationes cū canibus: ⁊ vt accipitres aut falcones habeant, interdicimus. Cōcubina[g] autē hic intelligitur que ceſſantib⁹ legalibus inſtrumentis vnita eſt: ⁊ ꝯiugali affectu aſciſcit̄[h]. hāc cōiugē facit affectus: concubinam vero lex[i] nominat.

De hac ḋr in cōci. Toletano.

¶ Qui nō hꝫ vxorē, loco illi⁹ concubinam licet habere.

I S qui[k] nō hꝫ vxorē, et pro vxore cōcubinā hꝫ: a cōione non repellatur: tñ vt vni⁹ mulieris, aut vxoris, aut cōcubine ſit cōiunctione[l] contentus. Item Iſidorus de diſtantia noui et vete. teſta.

C Hriſtiano non dicam plurimas, ſꝫ nec duas ſimul habere licitum eſt: niſi vnam tñ aut vxorem aut certe loco vxoris (ſi coniunx deeſt) concubinam[m].

et de preben. venerabilis.

b ¶ Uenatorem. exiſtentem venatorem: ne obijciatur de euſtachio. lxxxvj. diſtin. eſau.

c ¶ Fama. Non ꝙ aliq̇d ibi ſet crimi criminis exiſtimaretur, ppter fedus naturale: sed quia coram oībus eam nimis oſculabatur et ponebat man⁹ in gremiū ei⁹: ⁊ ideo fuit ei indicta purgatio. ſic eſt ḋ pur. c. cū in iuuentute.

d ¶ Epis. Argu. ꝙ ſolus metropolitān⁹ nō pōt audire cām epi etiam ciuilē: vt. xj. qō. j. ſi clericus. et. vj. qōe iiij. ſi inter.

e ¶ Beſtiarum. j. lxxxvj. diſt. qui venatoribus.

f ¶ Excōicatus. vt nō interſit cum eis negocijs cōmunibus.

¶ Concubina. ¶ Caſus. Dicitur hic ꝙ in precedenti diſt. accipit̄ concubina que cognoſcitur vxoris affectu, ſed nō fuit ducta cū ſolennitate: et talem lex concubinam vocat.

g ¶ Cōcubina. h reſpicit id qḋ dictū ſ. proxi. diſt. ca. j.

h ¶ Aſciſcitur. i. amplectitur.

i ¶ Lex. canonica: ⁊ vt. j. c. pxi. vt etiā lex ciuilis: qꝛ concubinatus a lege nomen accepit: vt. ff. de cōcu. in cōcubinatu.

k I S qui. xxx. q. v. aliter. contra. Sed ibi loquit̄ qñ nō ꝯſtat ḋ mutuo cōſenſu.

l ¶ Cōiūctione. ſm leges ita eſt ꝙ ſi ipares ſunt pſone ꝯhētiū, nō pſumitur mrīmoniūꝫ, niſi dotalia inſtrā interueniāt. C. de nup. ipialis. §. im-mo. ⁊ illḋ. ff. de do. int. donationes. ſec⁹ ſi ſint pares. ff. de ri. nu. i libere. ſm canones ſemper preſumitur adulteriū niſi appareant legales ſolennitates: vt. xxx. qōne. v. aliter. (extra de clan. deſpon. cum inhibitio.

m ¶ Chriſtiano. ¶ Cōcubinā. i. mulierē nō ſolenniter

germāi a ¶ Germanos. id eſt theutonicos, qui ſunt verū germāi dn̄r. men, vel vere nobiles. Arg. extra de elec. venerabilem.

Ex dictis Auguſtini.

¶ Palea.

AUdite chariſſimi mem
bra chriſti, ⁊ matris ca
tholice eccleſie filij. Quod dico
competentibus, audiant fide
les: quod dico fidelibus, audiãt
cõpetentes: quod dico fidelibus
et cõpetentib⁹ et penitẽtibus,
audiant et catechumeni: au=
diant omnes ⁊ timeant, et ne=
mo cõtemnat: ſic ſit mihi in cõ
ſolatione veſter audit⁹, ne vo
bis ſit in teſtimoniũ dolor me=
us. Competentibus dico, for=
nicari vobis non licet: ſufficiãt
vobis vxores. audiat deus ſi
vos ſurdi eſtis: audiant ange
li ſi vos contemnitis. Concu
binas habere non licet vobis.
et ſi nõ habetis vxores, tamen
non licet vobis habere concu
binas: quas poſtea dimittatis
et ducatis vxores. tanto ma=
gis damnatio erit vobis ſi vo
lueritis habere vxores ⁊ con=
cubinas. Ceterum ſi nõ talis
concubina fuerit: ⁊ etas illius
de quo agitur, future inconti=
nentie ſuſpicionem auferre di
noſcitur: apoſtolica concesſio
ne ad ordinẽ diaconatus pro=
uehi poteſt.

Unde Pelagius papa ſcri=
bit Florentino epiſcopo.

¶ Qui poſt mortem vxoris
habuerit de ancilla filios, dia=
conus fieri permittatur.

FRaternitatis tue rela=
tione ſuſcepta ei⁹ lato=
rem ſecũdas quidem nuptias
expertũ non fuiſſe didicimus:
caſtitatem tamen cum priori
non ſeruaſſe cõiugio deſigna
ſti: et quãuis multa ſint que in
huiuſmodi caſibus obſeruari
canonice iubeat ſublimitatis
authoritas, tamẽ quia defectus
noſtri tpis quibus nõ ſolũ me
rita ſed corpora ipſa hoim de=
fecerũt, diſtrictionis illius nõ
patit[a] manere cenſurã: ⁊ etas
illius de quo agitur, future in=
continẽtie ſuſpicionem aufer=
re dinoſcitur: vt ad diaconat⁹
ordinẽ poſſit prouehi, conceſ=
ſiſſe nos noueris. Micenam
vero ancillã ei⁹, de qua ſe poſt
vxoris trãſitum filios habere
confeſſus eſt: iubemus vt tua
diſpoſitione cuiuſq; monaſterio
cõtinentiã pfeſſura[b] tradat.
Hoc ex diſpenſatione miſeri=
cordie. Ceterum ex rigore di=
ſcipline intelligitur illud Au=
relianeñ. concilij.

¶ Nõ admittat ad clerũ qui
preter vxorẽ aliã cognouerit.

SI quis de laicis poſt
vxorẽ ſuã aliã cuiuſcũ=
q; cõditionis cognouerit mu=
lierẽ, in clerũ nullatenus[c] ad=
mittatur. Quod ergo de pel=
lice et meretrice apud Grego.
et Inno. ſcribit, propter ſpem
future incõtinẽtie cõſtitutum
eſſe credit: quia difficile cõtinen
tiã ſeruat q ſe illicito concubi=
tu maculare nõ metuit. vel p=
hibet ordinari qui pellicẽ vel
meretricẽ cognouerit marita
li affectu: vel quia corrupta florẽ
virginitatis amiſerit: vel quia me
retricari[d] nõ deſinit, licet in vxo=
rẽ ducat. vtrũq; enim ipedimen
tũ cuilibet pſtat quominus ad
ſacros ordies ptigere valeat.
Unde Hila. pa, ſcribit dicẽs.

¶ Qui virginẽ nõ duxit vxorẽ
ad ſacros ordies nõ accedat.

QUarandum ergo in pri=
mis eſt ne ad ſacros or
dines (ſicut geſtis priorib⁹ an=
te ſcriptũ eſt) quiſq; q vxorem
non duxit virginem[e], aſpiret.
Item Grego. vrbis Roma=
ne preſul ſilitano epiſcopo.

¶ Bigam⁹, vel penitens, cor
pore viciatus, lras ignorans,
curie vel cõditioni obnoxius,
clericus non fiat.

PRecipim⁹ ne vnq; illi=
citas ordinationes fa=
cias, nec bigamũ aut q virginẽ
nõ eſt ſortit⁹ vxorẽ, aut igno=
rantẽ[f] lras, vel qualibet parte

ductã: ſi tñ mutu⁹
conſenſus interue
nit. alias cõcubinã
nõ licet hre: vt.xxxij.
q.iiij.nemo. †
¶ Ceteruz. Hec
eſt tertia ps di. i q̃
dr quod cũ viro ɔcubi
nario ex cã pt diſ=
penſari. Jo.de.f.
¶ Caſ⁹. Dictũ eſt
ſ. quod ſi qs pter vxo
rem habuit vxoris
affectu concubinã
pmoueri non põt:
ſz ſi fornicariã ha=
buit, nec habetur
ſuſpect⁹ de incõti=
nentia in futuro,
poterit pmoueri.
F Raternitatis.
¶ Caſ⁹. Cle=
ricus quidã mor=
tua vxore in ſub=
diaconũ eſt pmo=
tus: q ſecũdas nu=
ptias non ɔxit: ve=
rũtñ cũ micena an
cilla ſua fornicatio
nem ɔmiſit: modo
volebat i diaconũ
ordinari: vñ q̃ſiuit
florẽtinus eps an
poſſit? Et rñ. pela=
gius pa. quod ſic dua
b⁹ rõnib⁹. Una eſt
qa defect⁹ nri tpis
nõ patit rigorẽ an
tiquoꝝ canonũ va
lere: ⁊ quia etas iſti⁹
ſubdiaconi ſuſpi=
cionẽ incõtinẽtie a
ſe remouere videt
micena pro ancilla
de q̃ ɔfeſſus eſt fi=
lios habuiſſe, mo=
naſterio tradat.
a ¶ Nõ patitur.
ecce caſus vbi pl⁹
iuris hz luxuria q̃
caſtitas: quia caſtus
repelleret ſi ɔxiſ=
ſet cũ ſcda: ſz forni
cator nõ. Ad idem
facit ex de biga. qa
circa. Itez p iſtud
ca. qdã dicũt dero
gatuz eſſe illi. xxv.
di.c.vi.qa cũ iſtud
ſit eqtas ⁊ illd ri
gor, merito eqtas
preponit rigori: vt
xlv.di. licet.l.diſt.põ=
deret. ex de fur.c.
vl.C.de iu.placuit.
b ¶ Profeſſura.
alibi dr quod dz vendi

iij.ps.

Luxu=
ria q̃n=
q; plus
iur; hz
q̃ caſti=
tas.

† immo
fuit diſ=
pẽſatũ:
vt.j.ptz
et.j.§.
priori. ⁊
nota.ſ.
di. pri.
ca.j.

† i.xxx
v.q.iij.
de ɔſan
guinita
te. nam
nulli for=
nicari
licet. lxxx=
viij.diſ.
fornica=
ri. hu.

vt.lxxxj.diſti.qdã.
alibi dr quod redigit
i ſuitutẽ: vt.xxxij.
di.eos. Sed dic quod
diuerſitas penarũ
epiſcopo dat optio
nẽ: † vt ex de offic.
dele.de cauſis. Uel
diſtinguas an ſint
publice ducte q̃ſi
vxores, vel nõ. xv.
q.vi.cũ multe. Sz
qualr precipit iſti
intrare religionẽ:
cum hec res nõ ſit
pcepti: vt.xxxij.q.
j.integritas? Dic
quod rõne delicti cogi
tur itrare mõɔſte=
riũ q̃nq; aliqs ad
agendã pniam: vt
l.diſ.ſi ille.⁊.lxxxj.
di.ſi qs cleric⁹ vel
ex pone iubem⁹.id
eſt conſulimus.
c SI quis.
¶ Nullate
nus. h de ſtricto iu=
re loquit: vt ‡ illd
xxv.diſt.pri[illegible].
¶ Quod ergo. Hec
eſt.iiij.ps hui⁹ diſ.
in q pbat p ſex au
thoritates ſctorũ
patrũ quod null⁹ eps
dz ordinare biga=
mũ, vel vidue ma=
ritũ, illiteratũ, pe=
nitẽtẽ, obnoxiũ cu=
rie: nec illũ q cog=
uit vxorẽ ſuã poſt
q̃ ſciuit illam adul
terã. Jo.de fan.
¶ Caſ⁹. Dictũ eſt
ſ.i.c. fraternitatis.
quod ille q fornicat⁹ ẽ
põt pmoueri. ſz quia
videbat ɔrium ei
quod dictum eſt. ſ. in
xxxiij.diſ.i.c.mari=
tũ.⁊.c.laici. iõ ɔſti=
tutũ eſt quia tales cũ
difficultate cõtinẽ=
tiã ſuãt: vel quia cor
rupte erãt cũ qb⁹
ɔxert: vel meretri
cari non ceſſant, lz
in vxores ducant.
d ¶ Meretricari.
hec rõ nõ valet: quia
nũq; marit⁹ corru
pte pmouetur.
e QUarãdum.
¶ Uirginẽ.
xxx.q.v.qualis.
f PRecipim⁹.
¶ Igrãtẽ li
h

† de h⁹
not.xxj.
q.ij.in
ſũma.

Religio
nẽ q̃nq;
cogitur
quis in
trare.

iiij.ps.

‡ Sub.
et illud
j.q.vij.
ſi quis
omnẽ.

z.j.q.teras.ſcȝ prorſus: vt.xxxvj.diſt.illiteratos.
a Uitiatum.enormiter.
b Sed ſi q̄s.iā ordinatos ſupple.al'r idē repeteret.
SI cuius.¶ Caſus. Aliquis accepit virginē i vxorē. ipſa poſtea adulteriū cōmiſit, querebat vtrum talis deberet promoueri, vel remanere in ordine iā ſuſcepto. Et rñdet ꝙ ſi laic⁹ eſt, non pōt poſtea ad eccl'iaſti cum ordinē promoueri. ſi clericus eſt dimittat eam: alioquin ſit a miniſterio alienus.
c Admitti.ſed nonne hic videtur nimi⁹ rigor ꝙ aliq̄s ſine culpa ſua puniat?† Propter hoc intelligūt quidā quod hic dicit, quādo marit⁹ patron⁹ eſt turpitudinis, ⁊ leno: ſȝ certe tūc repelleretur ꝓpter ꝓpriū delictū: vt.xxxij.q.j.c.j.et.§. Dic ergo ꝙ ideo ꝓhibet, quia eſt maritus corrupte: tñ ſi nō cognouit eā poſt adulteriū ꝑpetratū, promouet: vt.j.e.c.vlti. Sed pone ꝙ vir accuſet vxorem de adulterio. nūquid pēdēte accuſatione tenet ei reddere debitum ſi talis eſt qui vult ꝓmoueri? Dicunt q̄dā ꝙ nō: q̄ſi reddit, fit ei preiudicium: ſicut nec cogit reddere debitū ei quā audiuit eſſe ancillam: vt extra de coniugio ſeruorum.propoſuit.‡ Sed tñ ibi alia ratio eſt: q̄ cum ſerua nō eſt matrimoniū, ſed hic eſt matrimonium. vñ melius videt ꝙ ſibi preiudicet cognoſcendo eam, q̄ȝ ꝙ illi iniuriā faciat: ſcȝ denegando ei debitū. ⁊ ſm hoc ſequit ꝙ aliq̄s punit ex eo ꝙ tenetur facere ex neceſſitate. ⁊ eſt contra id.xxiij.q.iiij.nabuchodonoſor.† vbi dicit ꝙ nemo puniendus eſt ex eo qđ neceſſe habet facere. Item ex hoc ſequeretur ꝙ aliq̄s pro vno facto mereretur penam et premium: quod eſt contra id.viij.q.j.ſciēdum. Item ex hoc ſequitur ꝙ aliquis pro vno facto ⁊ meret ⁊ demeret: qđ eſt contra id.ff.de neg.geſt.ſiue.meret eñ dū cognoſcit vxorem: vt.xxxiij.q.v.c.j. Et ꝙ vna res habet contrarios effectus: qđ eſt contra id.ff.de ſolu.qui hominē.§.vlti. Jo. Poſſet tñ dici ꝙ ſi maritus reddat debitum vxori corrupte, non preiudicet ſibi quin poſſit promoueri: q̄ tunc potius dicitur cognoſci ab vxore, q̄ȝ cognoſcere ipſam: vt.xxxij.q.ōe.v.ita ne. ſicut nec facit ſibi preiudicium quin poſſit eam accuſare de adulterio: licet ſit arg.contra.xxxij.q.j.ſi quis. ff.ſolu.matri.cum mulier.ff.de adul.ſi vxor.§.vlti.quid iuris ſit de hoc, in queſtione notaui. ibi videas ⁊c. Poſſet tamen probabiliter dici ꝙ ſibi preiudicat quo ad legem promotionis: que factum ſolum requirit, non quo ad legem moſaicā: vt.xv.q.j.§.ſi.non obſtat ꝙ inuitus hoc fecit, vel paſſus fuit. arg.xxvj.diſt.acuti⁹. hoc totū determinat decre.extra vt lit.pēden.c.ij. Bar.

corporis vitiatum[a], vel pnie, vel curie, aut cuilibet cōditioni obnoxium ad ſacros ordines permittas accedere: ſed ſi quos[b] hmōi repereris, nō audeas ꝓmouere. Item in Neoceſarienſi concilio.

Non fiat ſacerdos cuius vxorem euidēter cōſtat adulterium admiſiſſe.

SI cui⁹ vxorē adulteriū cōmiſiſſe cū eſſet laicus euidēter fuerit ꝓbatū: hic ad miniſteriū eccl'iaſticū admitti[c] non pōt. Qȝ ſi in clericatu eo iam cōſtituto adulterauit, dato repudio dimittere eam debet. Si ꝟo retinere eius cōſortium velit, non poteſt ſuſcepto miniſterio perfrui.

Item ex cōcilio Martini pa.

De eodem.

SI laici vxor i adulterio fuerit dephenſa, hic talis ad miniſteriū eccl'iaſticum nullo modo adducat. Si autē poſt ordinationē alicuius clerici vxor adulterata fuerit, dimittat eā. Si autē cū ipſa voluerit ꝑmanere, a miniſterio exiſtat alienus. Premiſſis authoritatib⁹ bigami et q̄ ꝟgīes nō ſunt ſortiti vxores, a ſacris ordinib⁹ ꝓhibent. Sȝ q̄rit ſi q̄s ante baptiſma viduā duxerit vxorē: an poſtea ſit ꝓhibendus a ſacris ordinibus?

De his ita ſcribit Innoc.papa Uictori Rotho.epo.

Qui añ baptiſma ſeu poſt baptiſma viduā duxerit vxorem, nō admittat ad clerum.

SI quis[b] viduam (ſȝ laicus[e]) duxerit vxorē ſeu ante baptiſmū ſeu poſt baptiſmū, non admittat ad clerū: q̄ eodē vitio[f] videt excluſus. in baptiſmate eñ crimina dimittunt, nō accepte vxoris cōſortium relaxat. ꝙ ſi nō putatur vxor eſſe cōputāda q̄ ante baptiſmū ducta eſt: ergo nec filij q̄ ante baptiſmū geniti ſūt, pro filijs habeant. Prohibentur etiā bigami a quolibet ordine clericat⁹: iuxta illud Ambroſij ad Uercellenſes.

Qui ſecunda coniugia ſortitur, clericus non fiat.

COgnoſcamus nō ſolū de epo et pbr̄o[g] apl'm ſtatuiſſe, ſȝ etiā p̄res in cōcilij niceni tractatu addidiſſe[h] clericū quēq̄ȝ nō debere eſſe qui ſecunda coniugia ſit ſortitus. Silr etiā viduarū mariti vel

SI laici vxor. ¶ Caſus. Premiſſis ex ſupradictis infert Gratianus ꝙ bigami et qui virgines nō habuerūt vxores: promoueri nō poſſunt. Nūc incidenter querit an ille q̄ ante baptiſma viduam duxerit vxorem, poſſit promoueri.

SI q̄s viduā. ¶ Caſus. Quidam dicebat ꝙ ſi quis ante baptiſma viduam duxerit in vxorē, ꝙ propter hoc nō debet repelli a promotione: quia illa vxor nō reputat. quare Uictor Rothomagēn. eps queſiuit an hoc eſſet verū? Et reſpondet Innocē. ſiue ante baptiſma ſiue poſt, viduam duxit vxorem, repelli debet a ꝓmotione: quia eadem cauſa videtur excluſus q̄ ante baptiſma duxit eam, qua is qui poſt baptiſma. Nā in baptiſmo vitia dimittunt, ⁊ nō cōſortiū vxoris: alioquin qui ante baptiſma nati ſunt, non debent filij reputari.
d Si quis. hoc bene habes in aut. de ſanc. epiſco.§. clericos autem non aliter ordinari.col.ix.
e Laicus. Ideo dicit de laico: quia minus videretur de eo. vel ideo quia ſi clericus hoc faceret, nō ſolum non promoueretur, ſed omni priuilegio eccleſiaſtice dignitatis priuaretur: vt.lxxxiiij.diſt.quiſquis.
f Uitio. id eſt defectu. ſi.lvj.diſtin.quia ſimpliciter. et.xxvj.diſt.acutius.
g COgnoſcamus. ¶ Et preſbytero. ſupple ⁊ diacono.lxxxj.diſt.ca.j.
h Addidiſſe. Augu. tñ dicit ꝙ ſm interpretationem apl's intellexit‡ de quolibet ordine: vt.lxxxj.diſt.apl's.
Similiter. ¶ Hec eſt ſexta pars diſtinc. in qua dicit ꝙ qui contrahit cum ancilla vel cum ioculatrice, nō poteſt fieri epiſcopus vel preſbyter. Jo. de fan.

j.§.ecce ſi clericus.ꝟ. hic ſol. ex li.vj. de tēp. or. nullus.ꝟ. pena iponat talē ordināti.

‡ Sub. qđ fieri non dȝ: vt videtur. xvj q.vij.in uētum. lvj.diſt. ſatis. lxxiiij. diſt.geſta.ar.

Maritus ſine metu bigamie an vxori debitū reddet poſſit pēdēte accuſatione adulterij.

‡ Ubi d hoc: et extra d adul. c. vl. ibi videas.

† Als incipit vaſis ire.

Ancilla a cũ dño zhẽs li bera ef fiat.

Si quis. a Ancillam. Sed quare hic prohibetur cum tamẽ eoipſo ꝙ aliquis ducit ancillã ſuam in vxorem, ipſa libera efficiatur: vt.C.de lat. liber.tol. auſ.ad hoc.ꝛ.C.de ope.libe.liberte.ſimiliter tenet matrimonium cum aliena ancilla: vt.xxix.q ij.ca.j.ꝛ.ij. Rñ, propter prerogatiuam ſacerdotij. Uel ideo qꝛ non videtur ibi eſſe plenum matrimoniũ: vt.xxxij.q.ij. ſicut non omnis. ꝛ ideo nõ videtur ibi eſſe plenum ſacramentũ. Uel hoc ideo contingit, qꝛ vilis perſona preſumiẗ qui contrahit cum ancilla.

i.tale matrimonium non videẗ plene deſignare xpi ꝛ ec cle ſacramẽtũ. ſm Lau.et hug.

b Uidua eſt. Ut hoc melius intelligas dic ꝙ vidua dr̃ q̃ a viroidua.i.diuiſa vł ſeparata eſt. Naz iduo, as, diciẗ ſeparare vel diuidere. et diciẗ ſic ab idus qđ eſt diuiſio vel ſeparatio ſm Pol. ꝛ dic vidua ſcilꝫ ex cuius copula quis impeditur. hug. Jo.de fan.

c Maritus. qui in eam geſſit maritus, eam carnaliter cognoſcendo. Lau.

viij.ps d Meretrix. alibi dr meretrix cuius turpitudo publice venalis eſt: vt.xxxij.q.iiij. meretrices.

Adde glo. de ſpõſal. inẗ opa gl.ꝛ cy. i.l.mer. calẽ.C. de ꝓdi. ob tur. cauſaꝫ. bal. l.l. neq; na tales. C.de ꝓba.

e Que multorum. que admiſerit plures q̃ꝫ.xxiij. milia hoim: vt.xlv. diſt. diſciplina, vel que admiſit.lx. vt ex de clerico exco. ca.latores.

Sed poſtea. Hec eſt ſeptima pars huius diſtinctionis in qua ponit quomodo olim in bigamis diſpenſatum fuit vt ſubdiaconi eſſent. Joan.de fan.

ancillarũ vel meretricũ clerici fieri nõ poſſunt. Unde in canonibꝰ apoſtoloꝝ legitur.

Spectaculis publicis mancipatam, vel reiectam, vel ancillam ducens vxorem, diaconus non fiat.

Si quis viduam et eiectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam [a], vel aliquam de his que publicis mancipantur ſpectaculis: non poteſt eſſe epiſcopus, aut preſbyter, aut diaconus, aut ex numero eorum qui miniſterio ſacro deſeruiunt. Que autem ſit vidua, q̃ eiecta vel meretrix, Hiero. ad Fabiolã de veſte ſacerdotali oſtendit dicens.

Que ſit vidua, vel eiecta, vel meretrix.

Uidua eſt [b] cuius maritus [c] mortuus eſt. Eiecta eſt que a marito viuente eijcitur. Meretrix [d] que multorum [e] libidini patet.

Sed poſtea temporum defectui cõdeſcẽdens papa Martinus in minoribus ordinibus conſtitui eos permiſit, non regulam prefigendo, dicens.

Inter lectores vł oſtiarios deputetur ſubdiaconus ſecundam ducens vxorem.

Si ſubdiaconus [f] ſecundam vxorem duxerit, inter lectores [g] vel oſtiarios habeaẗ: ita vt apoſtolũ nõ legat. Neceſſitate tamen exigente bigamus vſq; ad ſubdiaconatum poteſt promoueri.

Unde Martinus papa ait.

Uiduã ducẽs vxorem, ſubdiaconus fieri non poteſt.

Lector ſi viduam alterius vxorem acceperit, in lectoratu permaneat: aut ſi neceſſitas fuerit, ſubdiaconus fiat [h]: nihil autem ſupra. ſimiliter ſi bigamus fuerit.

Quibus autem propria coniugia prohibentur, interdicitur etiam nuptialibus conuiuijs intereſſe.

Unde in Agathenſi concilio legitur.

Nuptiarũ cõuiuijs presbyteri intereſſe non debent.

Preſbyteri, diacones, ſubdiacones, vel deinceps quibus ducendi vxores licentia modo non eſt, etiam aliarum [i] nuptiarum euitent cõuiuia: nec his cetibꝰ miſceãtur vbi amatoria cantantur et turpia, aut obſceni motus corporum choreis et ſaltationibꝰ efferuntur: ne auditus ꝛ obtutus ſacris miniſterijs deputati, turpiũ ſpectaculoꝝ atq; verboꝝ cõtagione polluanẗ.

Uidua vero eſt intelligenda ſi poſt ſolenne fedus nuptiarũ, morte interueniente a viro ſuo diuiſa fuerit. Ceterum ſi anteq̃ꝫ cõueniant, fatali neceſſitate ab alterutro diuiſi fuerint: lꝫ ex ſponſalibus vxor ſit appellata: non tamẽ poſt mortem ſponſi, etiã ſi in propria ſit ducta et etiam cum eo velata, vidua appellatur: nec ex eius copula a ſacris ordinibus aliquis prohibetur.

Si ſubdiaconus. ¶ Caſus. Quidam promotus ad ſubdiaconatum ſecundam duxit vxorem. querebatur quam penam pati deberet? Et reſpondet Martinꝰ papa ꝙ debet redigi inter minores ordines: epiſtolam vero poſtea legere non debet.

f Si ſubdiaconus. Collige caſum ex eo quod habetur.ð.xxxi.diſt.§.ſimiliter.in fine.

g Inter lectores. Hoc ex diſpenſatione: ſed de iure communi perdit priuilegium clericale: vt.lxxxiiij. diſtin. quiſquis. ideo fit hoc ex diſpenſatione, ꝙ remanet in ſacris minoribus ordinibus.

Lector ſi viduam. ¶ Caſus. Dicitur i hoc capitulo ꝙ ſi aliquis in minoribus ordinibus conſtitutus viduam duxit in vxorẽ, vel bigamus fuerit: ex diſpenſatione poterit ad ſubdiaconatum promoueri: al's non.

viij.ps Diſpenſatio vtrum poſſit cũ bigamo fieri.

h Subdiaconꝰ fiat. Sic ergo papa diſpenſat [†] contra apoſtolum: vt hic: et.lxxxij.diſtin. preſbyter. Innocẽtius tamen dicit ꝙ non licet diſpenſare cum bigamo: vt extra de biga. nuper. et hoc idem dicit Martinus.l. diſtinctio. ſi quis viduam. Lucius tamen diſpenſauit cum Panormitano archiepiſcopo, qui fuit bigamus. Item habes hic ꝙ licet ſit diſpenſatum in vno ordine, non ideo intelligitur diſpenſatum in ceteris: vt.xij.diſtinct. nos conſuetudinem. et l.diſtinc. quicunq; penitens. ſic diſpẽſatur in primo matrimonio, ꝛ non in ſecundo: vt.xxxvj. q.ij. ſi autem.

† Scilꝫ vſq; ad pbr̃atũ tpibus noſtris fuit facta hec diſpẽſatio: ſed forte ibi fuit plus facti q̃ꝫ iuris. ſm hug.

ix.ps.

Preſbyteri. ¶ Caſus Dicitur in hoc capitulo ꝙ illi quibus non eſt licitum contrahere matrimonia conuiuijs nuptiarum intereſſe non debent: ne ꝓpter motus obſcenos et turpia cantica, viſus, ꝛ auditus eorum contaminentur.

i Etiam aliarum nuptiarum. Et ſi clerici fuerint in aliquo conuiuio, et adueniant ioculatores: ſurgant, et recedant de menſa: vt de conſecratione diſtinctio.v. non oportet.

Uidua. ¶ Caſus. Dictum eſt ſupra ꝙ qui viduam

habuit vxorem, repellitur a promotione. Nunc vero dicit ꝙ vidua eſt cuius vir poſt copulã carnalẽ eſt defunctus. Ueruntamẽ ſi anteꝗ̃ cognoſcatur a viro ſuo, mortuus fuerit vir eius, non debet propter hoc vidua appellari: licet traducta fuerit ⁊ velata. Et ſi quis cum tali contraxerit, non repellitur a ꝓmotione.

a ¶ Ualentino. ¶ Caſꝰ. Ualentinꝰ duxit quãdam in vxorẽ que antea fuit alteri deſpõſata, ⁊ cũ illo velata, ſed nõ fuit ab eo cognita: qꝛ fuit preuentus: et ſic virgo permanſit. Dicitur hic ꝙ propter hoc Ualentino nullũ impedimẽtum generatur quin valeat ꝓmoueri poſt mortem vxoris, vel ea viuente de conſenſu ipſius.

a ¶ Ualentino. hũc caſum habes extra de biga. debitum.

Unde Pelagiꝰ papa ſcribit.

¶ Qui cũ alio velatã, non tñ illi nuptã, vxorẽ duxerit ſacerdos fieri non prohibetur.

Ualentino ᵃ clerico cui mulier cũ alio ante velata, nõ tamẽ illi nupta, ſꝫ virgo permanẽs, poſt mortẽ eius cũ q̃ velata fuerat ſpõſa, cõiugali eſt copula ſociata: qꝛ iterũ velamen accepit, nullum in ꝓmouendo generet obſtaculũ, qꝛ nihil eſt (quantũ ad hunc articulũ pertinet) qḋ ei de canonicis obuiet inſtitutis.

¶ Diſtinctio.xxxv.

A Quibꝰ ᵇ ordinibus bigami ꝓhibeant, et vtrũ reputentur bigami q̃ ãte baptiſmũ habuerũt vnã et poſt baptiſmũ habuerũt alterã: et an liceat ſortiri vxores in ſacris ordinibꝰ ꝯſtitutſ, multorum authoritatibꝰ breuiter monſtratũ eſt. Sequit autẽ in deſcriptione illa ap̃lica vt ſit ſobriꝰ q̃ ordinãdus eſt, non vinolẽtus: qḋ ex authoritate veteris teſtamẽti introductũ eſt. Miniſtri em̃ tẽpli ꝓhibentur vinũ et ſicerã bibere: ne ebrietate grauent corda eorum: vt ſenſꝰ eoꝝ vigeat ſemper, et tenuis ſit: vel quia venter ᶜ mero eſtuãs facile deſpumat in libidinẽ. Unde Noe i ebrietate nudauit femora. Loth autẽ quẽ ſodoma nõ vicit, vina vicerũt. Q ḋ autẽ vinolẽtus eſſe ꝓhibet: nõ ſemel ſꝫ frequẽter vino repletꝰ dꝫ intelligi. Hinc etiã in canonibꝰ apoſtoloꝝ legit.

¶ Diaconꝰ, presbyter, et epꝯ ebrietati ⁊ alee deſeruiẽtes niſi deſierint, cõione priuentur.

Epiſcopus, aut pbr̃, aut diaconꝰ alee ᵈ atꝗ ebrietati deſeruiens ᵉ, aut deſinat, ᶠ aut certe damnetur. ſubdiaconus autem aut lector, aut cantor ſimilia faciẽs: aut deſinat, aut cõmunione priuetur ᵍ: ſimiliter ⁊ laicus. Itẽ Hiero.

¶ Eſus carnium, ⁊ vini poſtꝰ poſt diluuiũ ꝯceſſus legit poſt Chriſti aduentũ inhibitus.

Ab exordio cõditionis humane nec carnibꝰ ʰ veſcebamur: nec dabamus repudiũ: nec preputia nobis eripiebantur in ſignũ ⁱ: ⁊ hoc curſu vſꝗ ad diluuiũ peruenimꝰ. Poſt diluuium autẽ cum datione legis date per Moyſen quam implere ᵏ nullus potuit,

ſ. Ti. iij.

scꝫ oportet ordinãdũm nõ eſſe vinolentũ, ſed ſobriũ. quia in vete. teſta. miniſtris tẽpli ꝓhibebatur vinum et ſicerã bibere: ne propter ebrietatẽ corda eorũ grauarentur: et qꝛ vẽter mero eſtuans deſpumat in libidinẽ. ⁊ hoc ꝓbatur exemplo Noe, ⁊ exẽplo Loth. Et dicit ꝙ vinolentus eſt q̃ frequenter vino repletur.

a ¶ Quibus. ¶ Caſꝰ. Dictũ eſt ſupra a quibus ordinibꝰ bigami ꝓhibeãtur. In hac vero. xxxv. diſt. proſequitur Gratianus tertium. c. apoſtolice regule:

Leui. x. b.

b ¶ A quibꝰ. Hic agitur de tertio ca. apoſtolice regule, oportet ordinandũ nõ eſſe vinolentũ ſꝫ ſobriũ. ⁊ introducit multa in cõmendationẽ abſtinentie, ⁊ in reprobationẽ ebrietatis. interſerit etiã de pena illoꝝ qui frequẽter indulgent ebrietati: ⁊ dicit ꝙ minores corporaliter puniũtur: maiores poſt admonitionẽ. xxx. diebus cõmunione priuantur: vt. j. eo. ca. vlti.

Et q̃ nec ſic reſipuerint deponent vt. j. ca. epõ. h.

c ¶ Quia venter. pinguis vẽter groſſum generat ſenſum. xliiij. diſt. §. ſi ergo.

d ¶ Epiſcopus. ¶ Alee. clerici non debent ludere, vel ludis intereſſe: vt extra de vi. ⁊ ho. cleri. clerici. nec participes erunt ludentibus, nec inſpectores ludi: vt in autẽ. de ſan. epiſco. §. interdicimꝰ. col. ix. Sꝫ nũquid poteſt repeti id qḋ in alea perditur? Dicunt quidam ꝙ non: ſed pauperibus eſt erogãda pecunia illa. arg. xliij. q. v. non ſane. cum enim turpitudo vertitur ex parte vtriuſꝗ, melior eſt conditio poſſidentis. ff. de condi. ob. tur. cau. l. ſi ob turpẽ. melius credo ꝙ poſſit repeti: vt. ff. de aleatoribus. l. vlti. in fi. etiam vſꝗ ad. l. annos: vt dicit greca cõſtitutio. C. de relig. ⁊ ſump. fu. ⁊ de alea. Et ſi qs exiſtens in alea rem ſuam vendiderit, nõ tenetur de euictione: vt. ff. qua. rerũ actio non da. ſi filio. §. j. licet autem hic prohibeat ludus, tamen pro conuiuio habẽdo poteſt ludi. ff. eo. l. vlti.

Ludo perditũ an repeti poſſit.

e ¶ Deſeruiẽs. i. valde ſeruiens: vt illa prepoſitio de augmentet. ff. de poſi. l. j. in p̃n. quãdoꝗ priuat: vt ibi: Sepe precor mortem: mortẽ quoꝗ deprecor idem.

f ¶ Aut deſinat. non ergo pro quolibet delicto ſtatim ep̃i debent fulminare vt vel excõicẽt vel deponãt. ad idẽ facit. lxvij. diſti. epiſcopus. et xcij. diſt. capi. vlti. Si quotiẽs peccãt homines, ſua fulmina mittat iuppiter: exiguo tẽpore nullus erit.

g ¶ Priuet. aut verberet: vt. j. eo. ca. vlt.

A Bexordio. ¶ Caſus. In hoc ca. triplex ſtatus humani generis denotat. Nã a principio mũdi carnes non comedebamus, nec dabamꝰ libellũ repudij, nec circuncidebamur. Poſt diluuiũ ꝟo data lege vinũ cũ carnibꝰ eſt aſſumptũ, ⁊ repudij duritia eſt ꝯceſſa: ⁊ cultellꝰ circũciſionis eſt datus. Poſtꝗ̃ ꝟo Chriſtꝰ venit, o reuolauit ad a. i. finis ad principiũ: qꝛ hodie nõ circũcidimur: nec damꝰ repudij libellũ: nec carnes omni die comedimꝰ: dicẽte ap̃lo. Bonũ eſt vinũ nõ bibere, ⁊ carnes nõ comedere.

h ¶ Nec carnibꝰ. tñ Lamech fuit venator: ſꝫ illḋ fuit ꝓpter pelles, nõ ꝓpter carnes. xxxj. q. j. quomodo.

i ¶ In ſignum. vt per eam fideles diſcernerentur ab alijs. vel fuit ſignum interioris circunciſionis. vel fuit ſignum futuri baptiſmi: quia tunc per circunciſionem tollebantur peccata, ſicut nunc per baptiſmũ: vt. j. de cõſe. diſt. iiij. ꝙ autem apud nos.

k ¶ Implere. ſ. diſtinct. iiij. erit contra. Sed dic ꝙ facile non poteſt impleri. Uel dic ꝙ tunc nullꝰ potuit eam